

Toelichting advies Rfv

Verdeling budget Participatiewet

Toelichting aan de Tweede Kamercommissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Michiel van Haersma Buma, voorzitter

Maarten Allers, lid

Gerber van Nijendaal, plv. secretaris

28 oktober 2015

De verdeling dient bestuurlijk arrangement:

- Bekostigingsprincipes: prikkelwerking + beloning inspanningen gemeenten
- Gemeenten krijgen elk een budget op basis van geschatte behoefte
- Overschotten mogen ze houden, tekorten moeten ze zelf aanvullen
- Principe van de WWB/PW werkt niet zozeer vanwege het verdeelmodel, maar vanwege de budgettering (+besparingsprikkel) *an sich*

Hoe werkte de oude verdeling?

- Tot en met 2014: Verdeling bijstandsbudget (“inkomensdeel WWB”) op grond van kenmerken **gemeenten**.
- Ook bij dat model bestuurlijke onrust: plausibiliteit, stabiliteit¹
- Oude verdeelsystematiek deed onvoldoende recht aan prestaties van gemeenten²: **“toevalsfactor”**
- Frequente aanpassingen model met grote gevolgen voor uitkomsten per gemeente

¹ Rfv, *Advies naar aanleiding van de evaluatie van de WWB, verdeelmodel I-deel*, 4 februari 2008

² Rfv, *Advies verdeling inkomensdeel Participatiewet*, 7 april 2014: “Overschotten/tekorten waren onvoldoende toe te schrijven aan prestaties in beleid en uitvoering van gemeenten.”

Hoe werkt de nieuwe verdeling?

- Vanaf 2015: Verdeling bijstandsbudget op grond van kenmerken **huishoudens** op meerdere niveaus: huishouden, wijk, gemeente, regio (multi-niveaumodel)
- Voorbeeld: kans op bijstand jonge alleenstaande met kind in achterstandswijk vs. tweeverdiener met koophuis zonder kinderen in sterke regio
- Beter uitgangspunt: niet gemeenten, maar huishoudens hebben recht op bijstand. Bovendien beleidseffecten beter uit te filteren ("slecht" beleid niet belonen)
- Eerste versie model: verdeling 2015. Verbeteringen: verdeling 2016.

Waarom is er nu onrust onder gemeenten?

- Gemeenten met positief saldo in eerdere jaren gaan er op achteruit
Citaat gemeente: "Eerst was mijn beleid 'goed', en nu opeens 'slecht' ! "
- Grote verschillen tussen uitkomsten 'Model versie 2015' versus 'Model versie 2016'
- Aantal opvallende verschillen tussen model en realisatie 'in de staarten'
  - Negatieve uitschieters vooral bij gemeenten met hoge bijstandsdichtheid en stapeling, m.n. G4
  - Grote positieve effecten bij gemeenten met welvarende bevolking. Positief saldo en positief uit model
-> maar die zul je niet horen!
- Fouten bij hanteren model, aantal verklarende factoren als irrelevant ('ruis') gezien
- N.B. Mitigerende maatregelen SZW: ingroeipad, soepeler vangnet, extra vangnet

Nieuw model te snel ingevoerd

- Door politieke druk
- Goede gegevens nog niet beschikbaar
- Steekproefdata gebruikt, daardoor:
  1. Modeluitkomsten niet optimaal
  2. Vertaling naar individuele gemeenten via noodverband
- Vanaf 2017: integrale data (geen steekproef meer, dus geen noodverband meer nodig)
- Naar verwachting wordt probleem hierdoor deels opgelost – maar dit is niet zeker

Advies Rfv: het principe is goed, maar problemen zijn niet zomaar weg te poetsen

- Herverdeling hoeft niet slecht te zijn, mits betere aansluiting bij werkelijke kosten.
-> **is volgens Rfv voor grote meerderheid van gemeenten het geval**
- Scheefheden en uitschieters: door noodverbanden en vergeten factoren ('ruis' versus systematische afwijkingen)
- Ook na overgang naar integrale gegevens voor 2017 check nodig op scheefheden en (onterecht) vergeten kenmerken
- Omdat het model het bestuurlijk arrangement moet dienen, is een **open houding nodig** ten opzichte van verbeteringen (**i.t.t. technocratisch**)